

Genre: Fantasy
Titel: Anaché – Myter från akkade
Författare: Maria Turtschaninoff
Omslag: Sanna Mander
Förlag: Förlaget
Sidantal: 389

Jag förstår att nyutgåvan av Maria Turtschaninoffs fantasyroman ”Anaché – Myter från akkade” kommer just nu, eftersom boken lika gärna kunde vara skriven idag som för tretton år sen. Frågan är om inte dess teman till och med är mer aktuella idag än 2012, i alla fall har inte jag läst en fantasybok förut som känts så rätt i tiden som denna.

Berättarrösten tillhör nomadflickan Anaché, och vi lär känna henne redan som tvååring. I familjen finns mor, far och en älskad storebror, Huor. Anaché är en livsglad flicka; hon älskar naturen och djuren, att rida jämsides med sin bror och att kasta kniv. Hon vill rent av lära sig att jaga, något som flickor inte får göra, men Anaché är inte som de andra flickorna.

Med varsam hand portionerar författaren ut små ledtrådar om Anachés personlighet, och faktum är att jag inte ser dem direkt, utan förstår sammanhanget först i efterhand.

Barndomen på stäppen, med olika boplatser som anpassas efter naturens växlingar går fort, och modern sörjer att Anaché får sin första ”månblödning” redan som tolvåring. Anaché har svårt att fatta att hon från den ena dagen till den andra anses vara en kvinna som hennes far kan gifta bort. Till Anachés förskräckelse lovar fadern henne till en tandlös och rynkig gubbe, äldre än han själv, men bröllopet får anstå ännu en tid.

För Anachés del är det slut med de sorglösa lekarna och ritterna, hon hör nu hemma bland kvinnorna. Men en dag smiter hon iväg för att leka med sina kamrater som förr, och på hemvägen möter hon fräcka ynglingar. Faderns dom blir hård: Anaché har gått ensam genom tältbyn och utsatt sig för männens lystna blickar: hon har vanärat familjen. Hennes straff blir fruktansvärt, och faderns tortyr lämnar spår på hennes kropp för alltid.

Anachés far är inte unik, likt de flesta männen på stäppen styr han med järnhand. Han slår och sparkar sin hustru, som stillatigande låter sig misshandlas. Det är inte lönt att opponera sig, då blir det bara värre.

Jag kan inte låta bli att dra paralleller till vår egen tid, och till de rapporter som når oss om de afghanska talibanernas accelererande ansträngningar att tysta kvinnorna. För att inte tala om de rabiata abortmotståndarna i USA, eller nämna ett pinfärskt exempel från Sverige med imamen som predikade hustrumisshandel och tipsade om de bästa sätten att förnedra sin kvinna på.

I de inskränkta värld finns heller ingen plats för queera, varken i vår tid eller i Turtschaninoffs saga.

Anachés far är en hövding, rouk, för sin stam. Över honom i rang finns en angakok, en helig man, som står i förbund med och härskar över andarna. Men oroliga tider stundar, en ny angakok tar över, han är farlig och genom att bryta mot en uråldrig ritual retar han upp gudinnan Axeki.

Likt den ondskefulla angakoken har vi i den verkliga världen farliga män med möjlighet att förstöra och utplåna civilisationer, och makthavare som vägrar att se sambandet mellan vårt levnadssätt och de bränder, översvämningar och andra naturkatastrofer som drabbar oss.

Stäppens folk rör inte heller på klimatet. Långa regnperioder dränker djurens betesmarker, orsakar svält, och en obarmhärtigt kall vinter – som Anaché och hennes häst med nöd och näppe överlever – tar många liv och lämnar Anaché med en stor sorg. Oförmögen att protestera blir hon sviken av sin far och intvingad i ett äktenskap. Men Anaché knäcks inte, hon växer och blir något som ingen hade kunnat föreställa sig.

Maria Turtschaninoff är en av våra mest framgångsrika författare. Hennes feministiska fantasytrilogi om Maresi (2014–2018) har jämförts med Margaret Atwoods ”Tjänarinnans berättelse” och Ursula Le Guins ”Övärlden”-serie, och getts ut i mer än trettio länder. ”Arvejord” (2022) var Turtschaninoffs första roman för vuxna, och kan nu läsas på drygt tjugo olika språk. Återstår att se vad nytryckningen av Anaché – Myter från akkade” landar i.

I en informationsruta om boken står det att den passar femtonåringar och uppåt. Jag vill tillägga att vem som helst som vill ha en läsoplevelse utöver det vanliga har spännande timmar att se fram emot. Särskilt lämpar sig berättelsen om Anaché alla som vill ta del av en osannolik kärlekshistoria om en ung kvinna som gjorde det omöjliga möjligt och förändrade livet för alla i sin omgivning.

Yvonne Granqvist